

НЕЗБОРИМА НАЦІЯ

Видання Історичного клубу "Холодний Яр"

Передплатний індекс 33545

ВІДГУК НА ФІЛЬМ "ЧОРНИЙ ВОРОН"

переважно пішими, була лише одна кінна сотня.

Ось ще картина. У Кам'янці червоні ведуть під вартою полоненого партизана в новій шапці. У новій шапці! Та вони б уже давно ту шапку зняли з нього!

Узагалі впадало в око, що не тільки командири, а й червоноармійці одягнені в нові шинелі. Це не відповідає історичній правді. Червоноармійці завжди були одягнені бідно-убого, були схожі на голдранців, тому й роздягали полонених та убитих, щоб самим краще вратися. От чекісти – то інша справа: це були франти у шкірянках!

Те саме і з прапорами. Прапор полку гайдамаків Холодного Яру був як новенький, не запилужений, не потріпаний у боях, а ніби шойно куплений у магазині. До слова, партизани в бій із прапором не йдуть, їм головне – непомітно підібратися до ворога...

Двері в тюремній камері начальник закриває не за засуви чи ключі, а на якусь легку защіпку. Сама камера простора, а бранців у ній небагато. Як правило, камери були так забиті в'язнями, що люди зомлівали від спеки та духоти.

Ось Вовкулака вбиває зрадника і йде, залишаючи ніж у рані. А чим же він собі сьогодні вріже сала?..

Василеві я не раз казав, що отаман собі псевда не обирає, це прерогатива козаків, а тут отаман сам вибирає собі псевдо "Чорний Ворон".

Якщо робити історичний фільм, то він повинен бути історичним і в деталях, які творять епоху. Тож дивно бачити в заключних кадрах, як наш кінний загін узимку скаче дорогою під пісню Славка Вакарчука.

Партизани взимку роздають коней по хуторах людям, бо коні залишають глибокі сліди, за якими партизани легко вирахувати і знищити. Взимку партизани не воюють, а переходять під землю у схронах чи на далеких хуторах у надійних людей. Партизани чекають весни. І коли ліс викине листя, тоді лише вони здобувають коней...

Багато чого я розповів Василю Шклярю, коли допомагав йому довести до кондиції його "Чорного Ворона". Він багато що засвоїв, але, на жаль, не передав простих істин режисерові.

Можливо, невібагливий глядач цього не помітить, і фільм його сподобається. Нехай так і буде! Бо фільм усе ж є здобутком, а не втраченою. Але мені другий раз довелося його не хотітися. А от "Хоробре серце" хочеться!

Сподіваюся, що творці мою критику сприйняли як дружню і конструктивну.

Бо такою вона і є. Бажаю нових фільмів про Холодний Яр, у яких огріхів буде менше.

Роман КОВАЛЬ
Київ, 18 травня 2020 р.
На фото – Павло Москаль у ролі "Вовкулаки".

ВІКТОРА РОГА Я ЗНАЮ ДАВНО

21 травня 2020 р. редакторів газети "Шлях перемоги" виповнилося 50 років. Ювілей красивий, але трошки сумний. З цієї нагоди вміщую слово про нього, написане ще 2003 року.

Віктора Рога я знаю давно. Майже половину його життя.

Спочатку ми співпрацювали на відстані – він творив українське життя в Сумах, а я щось пробував у Києві. Врешті наші стежки-дороги зійшлися. На київському асфальті.

І це добре. Адже юні провінційні таланти мусять стати талантами зрілими, вишколеними столичним творчим середовищем і столичним темпом життя.

Відомо ж бо життя твориться скрізь, історія ж – у столицях.

І здійснилося те, в що він не вірив: переїзд до Києва, де завдяки своїм талантам і наполегливості він став відомим громадським діячем, публіцистом, журналістом, виховником, політиком, істориком, видавцем, редактором.

Віктор за своє молоде життя зробив чимало – іншому і двох-трьох життів не стало б, щоб звершити те, що він зробив за якихось 15 років. Але я все ж ловлю себе на думці, що десь глибоко в душі незадоволений ним. Незадоволений, бо хочу від нього більшого... Бо, власне, від кого ще вимагати більшого?

Адже нині радеш навіть дрібниці, яку зроблять інші. Така наша ситуація. Ситуація занепаду. Багаторічного вже відкочування національних хвиль.

Високі коліси критерії і вимоги до соратників (тих, хто ще лишився) давно змаліли. Ну що візьмеш із людей, для яких найвищою точкою кипіння є солом'яний запал? У яких є сто пояснень, чому він не зміг... Тому й радіеш малому, що кладеться у фунда-

мент майбутніх... ні, не перемог, лише успіхів.

Максимальні вимоги залишилися тільки до себе. І кількох, на кого розраховуєш. Тому й невдоволений Віктором, бо ставлю до нього вимоги, може, й не максимальні, але ж високі. Бо поважаю його, вірю, що він здатний долати гори, не тільки горби. До речі, ці горби для багатьох лишаються нездоланими перешкодами впродовж усього життя...

Якось я жартома назвав Віктора ветераном Визвольних змагань. Справді, який ветеран у 32 роки? Але коли згадати, що Віктор увійшов у боротьбу в 17 років, та ще на кордоні з Росією, а не у фліжанково-колеганковому Львові чи затишно-мінеральному Моршині...

Уже майже половину свого життя Віктор Рог віддав справі української України. І це велике його щастя. І наше.

І хоч Україну своєї мрії ми ще не здобули, але упиваємося солодко-похмурими мріями про неї. І ця книга Віктора – де вміщено ранні й нинішні його твори – і є тією мрією, яка рано чи пізно перетвориться в сумну реальність для наших ворогів. Адже в них одна лише доля – з історичних наших супротивників перетворитися на літературних, навіть музейних.

Побачите, прийде час, коли наші онуки чи правнуки запитуватимуть: "А хто такі росіяни?" Так як зараз питають: "Хто такий Ленін?"

Час, коли український чобіт зупиниться на карку знахабнілого окупанта, настане. І книга українського подвизника Віктора Рога цей час наближує, адже її прочитають ті, хто вже примірює ці чоботи.

Роман КОВАЛЬ
Київ, 2003 р.
На світліні – Роман Коваль і Віктор Рог. Суми, 20 червня 1996 р.

Нещодавно на телеканалі "1+1" відбулася прем'єра фільму Тараса Ткаченка "Чорний Ворон" – за мотивами роману Василя Шкляра, який я готував до друку.

Насамперед хочеться привітати всіх нас, що тема повстансько-партизанського руху вийшла на широкий екран. Боротьба українців проти російських окупантів показана з правильними акцентами.

Сподіваюся, що це не останній фільм, дасть Бог, буде екранізований і документальний роман Юрія Горліса-Горського "Холодний Яр", який по справедливості мав бути екранізований перший, бо з нього й почалося наше проникнення в романтику гайдамаків ХХ століття.

Але своя сорочка ближче до тіла, тож Василь Шкляр багато років просував ідею створення фільму саме за мотивами свого роману, який розповідає нам про фінальні акорди Визвольної боротьби.

Гра акторів мені сподобалася, особливо Явдосі (Наталка Сумська) та "Вовкулаки" (Павло Москаль). Виявив свої таланти і режисер Тарас Ткаченко, хоч часами він виказував повне незнання психології партизанів, життя яких хотів відтворити. Так сталося, зокрема, у сцені бою в клубі в м. Кам'янці під час вистави з нагоди 5-ї річниці Жовтневої революції. Партизани непомітно – підземними ходами – пробралася за лаштунки сцени і раптово атакували ворогів, які зібралися на своє свято. Логіка партизанів завжди одна: завдати ворогові несподіваного удару у слабку точку і відразу зникнути. У фільмі ж партизани, виконавши завдання, не розчинилися в темряві підземних ходів так несподівано,

як і з'явилися. Чому ж вони втягнулися у нерівний бій із броньовиком і червоною частиною, яка поспішила на допомогу своїм?! Це неприродно. Станіславський сказав би: "Не вірю". Скажу це і я.

Щодо самих звуків бою, то вони були умовні. Вважаю роботу звуко-режисера неякісною, бо в найдраматичніші моменти картини, а такими завжди є бої, рушничні та револьверні постріли нагадували звуки дитячих пукавок. Ці притишені звуки руйнували атмосферу завзятого бою, яку хотів відтворити режисер. Тож глядач відчував себе не у фільмі, не в бою, а в глядацькому залі. І напруга гострих моментів нівелювалася.

Ось ще один бій. Із засідки.

У засідці партизани лежать не порушено, затамувавши подих, чекають наказу стріляти. А тут колони червоних йде за 15 м лісовою дорогою, а партизани не лежать, а перебігають від дерева до дерева. Фактично на очах червоних, але ті "не бачать". Не вірю!

Ось після бою отаман мие у воді закривавлену шаблю, а тоді кладе її поруч. Не вірю! Козак дбайливо ставиться до холодної зброї, він завжди протре її насухо шматом, а не митиме у воді.

Ось ще кілька антиісторичних деталей.

100 років тому невістка не цілувалася би з коханим на очах у свекра, з яким перший день як познайомилася.

Василь Шкляр за кадром сказав, що в Холодному Яру було "15 тисяч шабель", тобто ствердив, що в Холодному Яру було кілька кінних дивізій. Це не відповідає історичній правді. У Холодному Яру вояки були

59-ТА ОМП БРИГАДА ІМ. ЯКОВА ГАНДЗЮКА

Друзі, приємна новина: у нашій армії продовжується процес українізації. Про це свідчить Указ Президента № 168/2020 "Про присвоєння почесних найменувань військовим частинам Сухопутних військ ЗСУ" від 6 травня 2020 року.

59-й Окремій мотопіхотній бригаді Сухопутних сил ЗСУ присвоєно почесне найменування "імені Якова Гандзюка"!

Генерал-майор Яків Гандзюк – командир 1-ї Української дивізії військ Центральної Ради – народився на Вінниччині. 9 лютого 1918 р. М. Муравйов запропонував йому перейти на бік червоних російських військ. Яків Гандзюк сказав: "Ви помилилися, бо ми українці". І відмовився перейти на бік ворога. А товаришам, яких також узяли в полон, сказав: "Благати про пощаду у цих мерзотників принизли-

во для нас. Єдине побажання всім нам – померло героями!" Генерал попрощався з кожним, розцілувався: "Як командувач українського корпусу, виходжу на розстріл першим!"

На тілі Якова Гандзюка виявлено 12 багнетних ран.

У Києві, на території Видубицького монастиря, є його могила.

Слава Якову Гандзюку!

Щиро вітаємо комбрига 59 Геннадія Шапошникова з такою пречудовою подією!

Слава 59-й Окремій мотопіхотній бригаді ЗСУ ім. Якова Гандзюка!

Роман КОВАЛЬ, президент Історичного клубу "Холодний Яр" Київ, 7 травня 2020 р.

На світліні – Яків Гандзюк з родиною.

НАШІ ЮВІЛЕЇ

7 червня 1930 р. у м. Ступлю (тепер Польща) народився

Іван КАНДИБА, член-засновник Української робітничо-селянської спілки та Української гельсінкської групи (1976), багатолітній політв'язень, голова ДСУ.

18 червня 1980 р. у Магаданській обл. народився Андрій КСЕНЧУК, вояк 74-го Окремого розвідувального батальйону ЗСУ. Лицар ордена "За мужність" 3-го ст. (посмертно).

21 червня 1890 р. в с. Нагуєвичі на Львівщині народився Петро ФРАНКО, співавторник Пласти, військовий льотчик УГА, педагог, письменник, член НТШ, син Івана ФРАНКА.

22 червня 1990 р. в м. Мирополі Житомирської обл. народився Олександр АТАМАНЧУК, козак 13-го батальйону 95-ї Окремої аеромобільної бригади, лицар ордена "За мужність" III ст. (посмертно).

На світліні – Іван Кандиба.